

Recenze

Pavluvcíková, E. (2014). Partnerstvo, kohabitácia, manželstvo. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove. 72 s. ISBN 978-80-555-1052-1

Autorka monografie je odborníčkou v oblasti poradenskej psychológie. Svoje bohaté skúsenosti nadobudnuté v poradenskej praxi posúva študentom prostredníctvom výučby a za týmto účelom bola písaná uvedená publikácia. Publikácia je učebnou pomôckou a dáva si za cieľ oboznámiť čitateľa so základnými pojmami, s ktorými sa v partnerskom poradenstve narába. V publikácii sú analyzované teoretické východiská týkajúce sa osobných vzťahov, partnerstiev ústiachich do manželstva alebo fungujúcich v kohabitácii a venuje sa tiež spokojnosti ako aj krízam v partnerských vzťahoch. Teoretické východiská sú doplnené o mnohé domáce a zahraničné výskumné zistenia ako aj výskumné zistenia samotnej autorky.

V prvej kapitole autorka vymedzuje osobné vzťahy vo všeobecnosti a v súvislosti s tým približuje problematiku partnerských vzťahov, pre ktoré sú typické isté špecifické znaky, ktorými sa partnerský vzťah odlišuje od ostatných interpersonálnych vzťahov. Základnými zložkami partnerských vzťahov, ktoré sú v tejto kapitole popísané sú záväzok, atraktivita a intimita.

Jednou zo zložiek partnerských vzťahov je aj láska, ktorej autorka venuje pozornosť v samostatnej kapitole, nakoľko ju samotná autorka ako aj dnešná spoločnosť považuje za základný pilier partnerského vzťahu. Publikácia ponúka prehľad rôznych psychologických modelov či poňatí lásky napr. Triangulačný model lásky, chápanie lásky v princípoch ekonomiky atď. Popisuje základné komponenty, charakteristiky a podoby lásky a tiež egoizmus ako protipól lásky ničiaci zdravú lásku. Autorka v tejto kapitole opisuje aj lásku bez podmienok, ktorá je typická predovšetkým pre vzťah rodič-dieťa, avšak v partnerskom vzťahu predstavuje najvyšší stupeň lásky, ktorý možno považovať za „kľúč“ k šťastiu. Ďalej autorka oboznamuje čitateľa s etapami lásky. Každá láska prechádza spravidla tromi etapami: vzájomné sympatie, zamilovanosť, skutočná láska. V závere kapitoly je rozoberaná vzájomná zodpovednosť partnerov v láske.

Tretia kapitola je venovaná manželstvu ako jednej z foriem partnerského spolužitia. V úvode kapitoly sú vymedzené definície manželstva a v ďalšej časti je rozoberaný vplyv primárnej rodiny, teda rodičov, súrodencov či širšej rodinnej vzťahovej siete na hodnotenie manželstva ako takého. Jedinec vstupujúci do manželstva doň vstupuje s istými predstavami a názormi o podobe a fungovaní tejto inštitúcie. Základ svojho názorového smerovania má jedinec v primárnej rodine, z ktorej si odnáša dva základné modely a to rodičovský a súrodenecký. Primárna rodina zohráva dôležitú úlohu taktiež aj pri voľbe životného partnera. Skúsenosti z primárnej rodiny a najbližších sociálnych vzťahov sa tiež odrážajú na očakávaniach od manželstva, ktorým autorka venuje samostatnú podkapitolu. Venuje sa tomu ako si človek vytvára ideálne predstavy o svojom partnerovi/partnerke a čo od neho/nej v manželstve očakáva. Uvádza tiež rozdiel v očakávaniach od manželstva v závislosti od koncepcie manželstva, teda či ide o uzavretý alebo otvorený typ manželstva. V súvislosti s očakávaniami autorka rozoberá aj mytologizáciu manželstva. Vymenúva a opisuje niekoľko rôznych mýtov o manželstve, ktoré predstavujú skreslené predstavy partnerov o partnerskom spolužití, často vedúce k znižovaniu spokojnosti v manželstve. V tejto kapitole autorka tiež analyzuje motívy vedúce k vstupu do manželstva, opisuje protektívne (ochranné), ambivalentné, neurotické motívy a iné „rozumné dôvody“. V rámci tejto kapitoly je tiež rozoberaná problematika výberu partnerov, konkrétne princípy a determinanty výberu partnera a typológie životných partnerov.

Ústřednou tématou štvrté kapitoly je spokojnost v partnerském vztahu a její determinanty, kterými sú napr. přání a aspirácie jedinca, interpersonálne charakteristiky vztahu a pod. Pozitívny vplyv má osobnostná zrelosť a naopak negatívny napr. žiarlivosť, narušená komunikácia, nevera, egoizmus a ďalšie. Autorka ponúka prehľad výskumných zistení týkajúcich sa rodových rozdielov v spokojnosti v partnerskom vztahu. V súvislosti so spokojnosťou v partnerskom vztahu je rozoberaná aj subjektívna pohoda manželov, ktorú spokojnosť so vztahom značne ovplyvňuje. Manželská spokojnosť sa podľa doterajších výskumov ukazuje ako jeden z najsilnejších prediktorov subjektívnej pohody. V závere kapitoly sa autorka venuje domácej násilii. Tiež vymedzuje charakteristiky týraného aj týrajúceho a formy a následky domáceho násilia. Ponúka výsledky vlastného prieskumu mapujúceho výskyt fyzického, psychického, sociálneho, ekonomického a sexuálneho násilia v klientele CPPS Prešov za roky 1999-2000.

V piatej kapitole je definovaná kohabitácia, ktorá je istou formou partnerského spoluzitia bez uzavretia manželského zväzku. V našej spoločnosti narastá jej výskyt, a to predovšetkým u dvoch skupín ľudí, jednak u mladých vo veku 25-29 rokov, u ktorých je kohabitácia pokračovaním „chodenia“ a zároveň skúškou spoluzitia často vyúsťujúcou do manželstva. Druhú skupinu kohabitujujúcich predstavujú osoby prevažne ovdovené alebo rozvedené, ktoré už nechcú opätovne vstupovať do manželstva. Rozoberané sú výhody a nevýhody kohabitácie, motivácia kohabitujujúcich, život detí vychovávaných v kohabitačnom zväzku a v závere autorka porovnáva kohabitáciu a manželstvo, pričom sa opiera o viaceré zahraničné výskumy prevažne západných krajín. Zároveň zdôrazňuje potrebu realizovať podobné výskumy aj v našich podmienkach nakoľko má trend kohabitácie narastajúci výskyt.

V poslednej kapitole sa autorka publikácie venuje krízam v osobných vztahoch. V úvode rozoberá dimenzie kvality vztahu, ktorými sú intimita, vzájomná zhoda, nezávislosť a sexualita. Spokojnosť s jednotlivými dimenziami sa odráža na celkovej spokojnosti so vztahom, resp. kvalite vztahu. Rozsiahlejšie sa venuje iným atribútom, ktoré môžu určovať úspech resp. zotrvanie v partnerskom vztahu - je ním samostatné bývanie vz. viacgeneračné spoluzitie, analyzované sú ich výhody a nevýhody. Dlhodobé manželské konflikty, neriešiteľné manželské krízy často vedú k rozvodu. Rozvod sa považuje za náročnú životnú situáciu, preto vyrovnávanie sa s nim prechádza spravidla niekoľkými fázami. V publikácii je podrobnejšie analyzovaný pyramídový model vyrovnávania sa s rozvodom a opísaný je aj šetrný rozvod a úlohy, ktoré je nutné zvládnuť pre jeho dosiahnutie. Ďalej sa rozoberá rozvod ako emocionálny proces, ktorý prechádza 7 etapami počnúc pochybnosťami, hádkami, „hrdzavením“ vztahu a končiac rozhodnutím rozviesť sa.

Uvedená publikácia je učebnou pomôckou určenou či už študentom psychológie, sociálnej práce, pedagogiky alebo iným spoločensko-vedným odborom. Svojou zrozumiteľnou a prehľadnou štylizáciou je taktiež vhodná aj pre laického čitateľa. Opierajúc sa o mnohé teoretické východiská a najnovšie výskumné zistenia približuje problematiku partnerských vztahov, foriem partnerského spoluzitia ako aj výhod a problémov z nich plynúcich. V závere každej kapitoly je súhrn, v ktorom autorka sumarizuje najdôležitejšie fakty z celej kapitoly a tiež praktické cvičenia vo forme otázok podnecujúce školskú prácu resp. diskusiu študentov vo vyučovacom procese.

Ivana Žilková

Heretik, A. (2010). Forenzná psychologie pre psychologov, právnikov, lekárov a iné pomáhajúce profesie. Tretie, prepracované a rozšírené vydanie, Žilina: Eurokódex. 544 s. ISBN 978-80-89447-22-0

Súčasná spoločnosť v posledných rokoch bojuje s narastajúcim počtom delikventnej a kriminálnej činnosti. Čoraz viac sa v súvislosti s týmto fenoménom objavuje otázka, čo je v pozadí trestnej činnosti. Prečo ľudia páchajú trestné činy? Aké postavenie má psychológ a iné pomáhajúce profesie pri zodpovedaní otázok týkajúcich sa trestných činov mladistvých a dospelých?

Kniha Forenzná psychológia, sa zaoberá problematikou nielen súdnej psychológie, ale aj problematikou znaleckej činnosti, otázkami týkajúcimi sa príčin kriminality a delikvencie, jej prevencie a prognostiky, rovnako aj problematikou väznenstva (penitenciárnej a postpenitenciárnej starostlivosti), viktimológiou a i. Od autora A. Heretika, ktorý je slovenský psychológ, psychoterapeut, súdny znalec, zaoberajúci sa klinickou a forenznou psychológiou, podieľajúci sa pri tvorbe seriálu „Najväčšie kriminálne prípady Slovenska“, ide v poradí o tretie prepracované vydanie, ktoré je doplnené prípadmi zo súdnej siene, čím vytvára pre čitateľov priestor na nahliadnutie do skúseností autora. Na 544 stranách tak autor prináša odborné informácie v dvoch častiach.

Prvá s názvom „Všeobecná časť“ sa týka histórie foreznej psychológie, definovaním predmetu a systematiky foreznej psychológie, právnych aspektov forezno-psychologickej praxe, prehľad teórií delikvencie, ďalej kapitoly venované psychológií uplatňovania práva, psychickým determinantom sociálneho zlyhania a ontogenetickým aspektom vo foreznej psychológii.

Druhá časť knihy nesie názov „Špeciálna časť“, kde sa autor venuje témam, ktoré sú zoskupené do 8 kapitol. Ide o tieto kapitoly: forezne významné psychické poruchy, forezno-psychologické problémy závislosti od psychotropných látok, psychologické problémy vo foreznej sexuológii, forezná agresológia, transkulturalne aspekty foreznej psychológie, forezná psychológia a organizovaný zločin, viktimológia, psychológia penitenciárnej a postpenitenciárnej starostlivosti, ako aj problematika prevencie a prognostiky delikvencie.

Autor uvádza, že forezná psychológia je vedná disciplína, ktorá citlivo reaguje na spoločensko-politické zmeny a ich odraz na dodržiavanie právnych noriem jednotlivcami je výraznejší, ako pri iných disciplínach. V knihe sa tiež môžeme dočítať, že s politicko-ekonomickým vývojom v Československu po roku 1989 výrazne stúpila všeobecná kriminalita a radikálne sa zmenilo postavenie organizovaného zločinu (ekonomická kriminalita, vydieranie a výpalníctvo, vraždy na objednávku, prostitúcia), zvýšila sa tzv. nekonzumná závislosť (patologické hráčstvo) a s nimi spojená kriminalita. Práve tretie vydanie foreznej psychológie je rozšírené o kapitoly, ktoré sa venujú týmto pomerne novým rozšíreným problematikám.

Táto kniha je pre študentov, ako aj odborníkov z praxe či akademickej pôdy komplexným zhrnutím nových informácií, ktoré autor doplnil o svoje skúsenosti. Kniha sa vyznačuje výborným mapovaním a zaznamenávaním zmien v spomínaných spoločenských oblastiach.

Viktória Kopuničová
